

I S K Y R I U S

Vieną gegužės pabaigos vakarą pusamžis žmogus ėjo pėsčias namo iš Šestono į Marloto kaimą, kuris buvo gretimame Blekmoro, ar Blekmuro, slėnyje. Keverzodamas savo silpnomis kojomis, jis, užuot ėjęs tiesiai, visą laiką šiek tiek nukrypdamas į kairę. Kartkartėmis jis smarkiai knaptelėdavo galva, tarsi patvirtindamas kažkokią savo mintį, nors tą akimirką nieko ypatinga negalvojo. Ant jo rankos kabėjo tuščias krepšys nuo kiaušinių. Jo skrybėlė buvo suglamžyta, o kraštas toje vietoje, kur ją nusiimdamas nuolat liesdavo nykščiu, buvo visiškai išblindęs. Netrukus jis sutiko senyvą pastorių, kuris jojo ant šyvos kumelės ir kažką neaiškiai panosėje niūniavo.

– Labas vakaras, – tarė krepšį laikantis žmogus.

– Labas vakaras, sere Džonai, – atsakė pastorius.

Žmogus, žengęs dar porą žingsnių, sustojo ir atsigrėžė į jį.

– Prašau man dovanoti, sere, bet praėjusią turgaus dieną mes susitikome ant to paties kelio maždaug tokiu pat laiku ir tada aš jums pasakiau: „Labas vakaras“, o jūs man atsakėt taip pat kaip dabar: „Labas vakaras, sere Džonai.“

– Taip, – tarė pastorius.

– Taip jūs atsakėte ir dar kartą – gal prieš mėnesį.

– Gali būti.

– Ką jūs turite galvoje, vadindamas mane seru Džonu? Juk aš esu tik paprastas žmogus Džekas Darbeifildas, prekeivis.

Pastorius prijojo porą žingsnių arčiau.

– Aš tyčia jus taip vadinau, – pasakė jis ir valandėlę pasvyravęs pridūrė: – Mat nelabai seniai, aiškindamasis genealogijos klausimus naujai grafystės istorijai parašyti, atradau vieną dalyką. Aš esu pastorius Tringhemas iš Stegfit Leino, senovės tyrinėtojas. Ar jūs iš tikrųjų nežinote, Darbeifildai, kad esate tiesioginis d’Erbervilių palikuonis? Tai sena riterių šeima, kilusi iš garsaus riterio sero pagonio d’Erbervilio, kuris, kaip rodo Betlo vienuolyno metraščiai, atėjo iš Normandijos kartu su Vilhelmu Užkariautoju.

– Niekada to nesu girdėjęs, sere!

– Vis dėlto tai tikra tiesa. Truputį pakelkite galvą, kad galėčiau geriau į jus išžiūrėti. Taip, d’Erbervilių nosis ir smakras, tik šiek tiek pakitę. Jūsų protėvis buvo vienas iš dvylikos riterių, padėjusių lordui Estremavilai Normandijoje užkariauti Glemorganširą. Atskiros jūsų giminės šeimos valdė daugelį dvarų, išmėtytų po šią Anglijos dalį. Jų vardai įrašyti karaliaus Stepono izdo knygos. Karaliaus Jono Bežemio laikais vienas jūsų protėvis buvo toks turtingas, kad galėjo padovanoti savo dvarą riteriams hospitaljerams. Valdant Edvardui Antrajam jūsų protėvis Brajanas buvo pašauktas į didžiąją Vestminsterio tarybą. Jūsų giminė šiek tiek nusilpo prie Oliverio Kromvelio, bet labai nestipriai, o štai Karolio Antrojo laikais už ištikimybę buvote pakelti Karališkojo ąžuolo riteriais. Jūsų giminėje buvo tiek ir tiek serų Džonų. Ir jeigu riterio vardas būtų paveldimas kaip baroneto, o senais laikais taip ir būdavo – riterio sūnų visada išventindavo į riterius, jūs dabar būtumėte seras Džonas.

– Negali būti!

– Trumpai tariant, – baigė pastorius ir ryžtingai sukirto šmaikščiu sau per blauzdą, – vargu ar rasite kitą tokią šeimą visoje Anglijoje.

– Štai kur stebuklai, ar ne tiesa? – teištare Darbeifildas. – O aš daugybę metų kaip paprasčiausias parapijos žmogelis ir šiaip, ir taip sukuos... Ar seniai šie dalykai apie mane žinomi, pastoriau Tringhemai?

Pastorius paaiškino, kad, jo nuomone, visi tai jau seniai užmiršę ir vargu ar kas nors mena šią istoriją. Jis tuo susidomėjęs vieną praėjusio pavasario dieną, kai aiškindamasis d'Erbervilių šeimos likimą ant Darbeifildo vežimėlio pastebėjo jo pavardę. Tada jam parūpę, kas buvo Darbeifildo tėvas ir senelis, o kai ištyrė, dėl Darbeifildo kilmės neliko jokių abejonių.

– Iš pradžių žadėjau jums nieko nesakyti, nes iš šių žinių nėra jokios naudos, – tarė pastorius. – Bet kartais mūsų impulsai tampa stipresni už sveiką protą. Be to, pamaniau, kad galbūt jūs pats kai ką žinote.

– Taip, kelis kartus esu girdėjęs, kad mano šeima, prieš apsištodama Blekmure, buvo mačiusi ir geresnių dienų. Bet aš į tai nekreipiau jokio dėmesio, maniau, žmonės taip kalba todėl, kad mes kadaise laikėme porą arklių, o dabar teturime vieną. Namie turiu seną sidabrinį šaukštą ir seną graviruotą antspaudą, bet, Dieve mano, didelio čia daikto turėti šaukštą ir antspaudą!.. Tik pamanykit, tie kilmingieji d'Erberviliai ir aš esame to paties kraujo! Žmonės kalbėjo, kad mano prosenelis turėjęs paslapčių ir nemėgdavęs pasakoti, iš kur atkilęs... O kur dabar mūsų židiny, pastoriau, jei galiu drįsti paklausti? Kitaip tariant, kur dabar mes, d'Erberviliai, gyvename?

– Dabar jūs niekur negyvenate – d'Erbervilių šeima išnykusi visoje grafystėje.

– Blogai!

– Taip, melagingos šeimos kronikos tai vadina vyriškosios linijos giminės nutrūkimu. Tai reiškia, kad ši giminė išnyko, išmirė.

– O kur mes palaidoti?

– Prie pat Kingsburo – Grinhilyje. Daugybė jūsų protėvių ilsisi rūsiuose, o jūsų giminės statulos stovi po marmuriniais Purbeko skliautais.

– O kur mūsų giminės rūmai ir dvarai?

– Jūs neturite nei rūmų, nei dvarų.

– Nejaugi? Ir jokių žemių neturime?

– Jokių. Nors, kaip sakiau, kadaise jų turėjote apsčiai, nes jūsų giminė buvo plati. Šioje grafystėje vieną dvarą turėjote Kingsbire, antrą Šertone, trečią Milponde, ketvirtą Lulstede ir dar vieną Velbridže.

– Ar mes kada nors grįšime į senąsias vietas?

– Šito aš jums negaliu pasakyti.

– O ką man dabar reikėtų daryti, sere? – šiek tiek patylėjęs paklausė Darbeifildas.

– Ničnieko, tik pasigailėti, kad taip nusmunka šio pasaulio galiūnai. Šis faktas nebent gali pasirodyti įdomus šios vietos istorikui ar genealogui, daugiau nieko. Mūsų grafystėje kelios trobelninkų šeimos yra beveik lygiai tokios pat garsios kilmės. Sudieu!

– Ar nesutiktumėt, pastoriau Tringhemai, grįžti ir šia proga su manim išgerti kvortos alaus? „Skaidriajame laše“ statinėse yra puikaus alaus, nors, žinoma, jis toli gražu neprilygsta Roliverio alui.

– Labai ačiū, Darbeifildai, bet ne ši vakarą. Šiandien jums jau užteks, – taip pasakęs pastorius nujojo toliau, svarstydamas, ar gerai padarė, kad pranešė tokią įdomią naujieną šiam žmogui.

Kai pastorius nutolo, giliai susimąstęs Darbeifildas pajėjo dar kelis žingsnius, paskui atsisėdo ant žolės kelio pakraštyje ir priešais pasistatė krepšį. Po kelių minučių tolumoje pastebėjo vaikną, einantį į tą pačią pusę, kaip ir jis. Jį pamatęs Darbeifildas iškėlė ranką, ir vaikiną, pagreitinęs žingsnį, atskubėjo prie jo.

– Berniuk, paimk šitą krepšį. Aš noriu, kad dėl manęs padarytum vieną dalyką.

Plonas kaip skiedra paauglys suraukė antakius.

– Kas jūs toks, Džekai Darbeifildai, kad leidžiate sau įsakinėti ir vadinti mane berniuku? Jūs žinote mano vardą taip pat gerai, kaip ir aš jūsiškį.

– Argi tu žinai, argi žinai? Štai čia ir glūdi visa paslaptis! Taip – visa paslaptis! O dabar klausyk, ką pasakysiu, ir įsidėmėk, ką turėsi padaryti... Bet tiek to, Fredai, atskleisiu tau paslaptį: aš esu kilmingos giminės žmogus. Tai sužinojau kaip tik šiandien popiet.

Pasakęs šią naujieną Džekas nerūpestingai išsitiesė tarp žydinčių saulučių. Vaikinas stovėjo greta Darbeifildo ir apžiūrino jį nuo galvos iki kojų.

– Aš esu seras Džonas d'Erbervilis, štai kas aš esu, – gulėdamas kalbėjo toliau. – Kitaip tariant, būčiau, jeigu, kaip senaisiais laikais, riteriai būtų išventinami kaip baronetai. Apie mane viskas parašyta istorijoje. Ar tu žinai, vaikinė, tokią vietą, kuri yra prie pat Kings-biro ir vadinasi Grinhilis?

– Žinau. Esu buvęs Grinhilio mugėje.

– Štai ten, tame mieste po bažnyčia, guli...

– Toje vietoje nėra jokio miesto, bent jau tada nebuvo, kai aš ten lankiausi. Tai tik mažas nykus bažnytkaimis.

– Suk jį devynios, tą bažnytkaimį, ne tai svarbu. Tos parapijos bažnyčios rūsiuose guli šimtai mano protėvių. Jie apvilkti šarvais, papuošti brangenybėmis ir ilsisi tonų tonas sveriančiuose švino karstuose. Visoje Pietų Veskso grafystėje nėra žmogaus, kuris turėtų tokių kilmingų ir didingų protėvių griaučių, kaip aš.

– Nejaugi?

– O dabar imk šitą krepšį ir eik į Marlotą. Nuėjęs į „Skaidriojo lašo“ smulkę pasakyk, kad tučtuojau atsiųstų arklių ir karietą manęs namo parvežti. Tegul po sėdyne įdeda mažą buteliuką romo ir įrašo jį į mano sąskaitą. Viską ten sutvarkęs nunešk šitą krepšį į mano namus ir pasakyk žmonai, kad liautųsi skalbusi ir lauktų manęs grįžtančio, nes aš jai turiu naujienų.

Kadangi vaikinas, nežinodamas, ką daryti, svyravo, Darbeifildas pradėjo graibytis po kišenę ir ištraukė iš jos šilingą – vieną iš tų kelių, kuriuos teturėjo.

– Čia tau už paslaugą, berniuk.

Dabar vaikinas visai kitaip pažvelgė į Darbeifildą.

– Klausau, sere Džonai. Labai ačiū. Gal dar ką reikia padaryti, sere Džonai?

– Pasakyk jiems ten, namie, kad vakarienei norėčiau ėrienos kepsnio, žinoma, jeigu turės, o jei ne, tai kraujinės dešros. O jei ir to negalėtų gauti, tada pasitenkinsiu žarnokais.

– Klausau, sere Džonai.

Vaikinas pakėlė krepšį ir leidosi kelionėn. Kaip tik tuo metu iš kaimo pusės atsklido dūdų orkestro garsai.

– O kas gi čia? – paklausė Darbeifildas. – Ar tai ne mano garbei?

– Prasidėjo moterų klubo eiseną, sere Džonai. Juk jūsų duktė irgi šiam klubui priklauso.

– O kaipgi. Aš buvau visai užmiršęs per svarbesnius reikalus! Na, gerai, eik dabar į Marlotą ir užsakyk man arklius. Galbūt nuvažiuosiu į klubo merginas pasižiūrėti.

Vaikinas patraukė į Marlotą, o Darbeifildas, išsitiesęs žolėje tarp saulučių, vakaro saulės spindulių nušviestų, pasiliko laukti. Ilgą laiką ant kelio nebuvo matyti nė gyvos dvasios, ir tik tyli orkestro muzika buvo vieninteliai garsai, primenantys, kad šiame slėnyje tarp mėlynų kalvų esama ir žmonių.

II SKYRIUS

Marloto kaimas buvo puikiam Blekmoro, ar Blekmuro, slėnio šiaurės rytų banguotame kampe. Tai nuošali kalvų apsupta vietovė, dar labai mažai žinoma turistams ir peizažininkams, nors nuo čia iki Londono – gal tik keturios valandos kelio.

Su šiuo slėniu geriausia susipažinti užsilipus į kokios nors jį supančios kalvos viršūnę, tik kopti patartina per vasaros sausrą, nes klampoti po šį užkampį orui pabjurus nemalonu, mat keliai čia siauri, vingiuoti ir drėgni.

Šią derlingą ir kalvų apsuptą sritį, kurioje laukai niekada nuo saulės neparuduoja ir šaltiniai niekada neišdžiūva, iš šiaurės užstoja skardi kalvų ketera, kurią sudaro Hemblondono kalvos, Balberou, Netlkom Tauto, Dogberio, Hai Stajo ir Bob Dauno kalvų viršūnės. Keleivis, per kalkingas kalvas ir javų laukus nuo jūros paėjęs į šiaurę maždaug dvi dešimtis mylių, staiga atsiduria ant vieno minėtų kalvų skardžio ir nusteбęs bei susižavėjęs apačioje lyg žemėlapij pamato visiškai kitą kraštą, nė kiek nepanašų į tą, per kurį atėjo. Čia stūkso nuogos kalvos, o saulė plieskia į tokius didžiulius laukus, kad visas gamtovaizdis atrodo atviras, bekraštis. Matyti boluojantys keliai, žemos pintos žagarinės pakebės tvoros ir, atrodytų, bespalvis oras. Čia, slėnyje, sukurtas pasaulis atrodo mažesnis ir gražesnis. Laukai – nedideli žali ploteliai, tokie nedideli, kad nuo kalvos žiūrint gyvatvorės, kuriomis jie apsupti, panašios į tamsiai žalių siūlų tinklą, paskleistą ant šviesiai žalios žolės. Oras

apačioje švelnus, migdantis ir taip persunktas dangaus mėlynės, kad net vidurinysis planas, kaip jį vadina tapytojai, taip pat melsvas, o horizontas atrodo tamsus kaip ultramarinas. Ariamos žemės čia nedaug, ir beveik visas mažesnes kalvas, apsuptas didesnių kalvų, čia dengia plati ir puri žolės bei medžių mantija. Štai koks tas Blekmuro slėnis.

Ši vietovė įdomi ne tik topografiniu, bet ir istoriniu požiūriu. Senais laikais slėnis buvo vadinamas Baltojo elnio giria, mat įdomi legenda byloja, kad karaliaus Henriko Trečiojo laikais kažkoks Tomas de la Lindas užmušė puikų elnią, kurį karalius bemedžiodamas buvo pavijęs, bet pagailėjo ir paliko gyvą. Už tai de la Lindas buvo nubaustas didžia pinigine bauda. Anuomet ir dar palyginti ne taip seniai šis kraštas buvo labai miškingas. Senobinio grožio žymių galima rasti dar ir dabar: šlaitai dar apaugę senais ąžuolynais ir netaisyklingomis statybinio miško juostomis, o ganyklose dar tebeskečia savo lajas seni drevėti medžiai.

Miškai išnyko, bet pasiliko jų paunksnėje per daugybę metų susidarę papročiai. Vis dėlto daugelis jų išliko tik pakeistu arba paslėptu pavidalu. Pavyzdžiui, žiūrint į šios dienos klubo iškilmes, arba klubo gegužinę, buvo nesunku atpažinti senovinę gegužės dienos šokį.

Jaunesniems Marloto gyventojams ši šventė buvo įdomus įvykis, bet tikroji šių iškilmių prasmė dabartiniam ceremonijos dalyviams jau nebebuvo žinoma. Šios apeigos įdomios ne dėl to, kad tebebuvo išlaikytas paprotys kiekvienais metais rengti gegužinę ir šokius, o todėl, kad jų dalyviai – išimtinai moterys. Vyrų klubuose panašios iškilmės, dabar jau baigusios gyvuoti, būdavo ne tokios puikios. Ar dėl įgimto moterų kuklumo, ar dėl to, kad jų giminaičiai vyrai tokius susibūrimus pašiepdavo, tebegyvuojantys moterų klubai, jei tokių dar buvo kur užsilikusių, nustojo savo pirmųjų garso ir šaunumo. Vienintelis Marloto klubas tebeegzistavo ir kasmet rengdavo iškilmes vietinei Cererai pagerbti. Šio krašto moterys, keldavusios gegužines dar prieš šimtus metų, nenustojo rengusios jų ir dabar.

Klubo narės buvo apšivilkusios baltais drabužiais – tai linksmoji anų senųjų laikų atgyvena, kai gegužės mėnuo buvo neatsiejamas nuo linksmybių, mat įprotis rimčiau žvelgti į ateitį tuomet dar ne-tramdė žmogaus emocijų. Poromis sustojusios merginos pirmiausia apėjo aplink visą parapiją. Tikrovė pasirodė toli gražu ne tokia ideali, kai šiai procesijai pasukus tarp žalių, vijokliais apaugusių namų saulė nuplieskė jų figūras: nors visos buvo pasipuošusios baltomis suknelėmis, dviejų lygiai baltų pamatyti negalėjai. Vienos suknelės buvo baltos lyg gulgės, kitos turėjo melsvą atspalvį, o trečios, senesnių moterų (tikriausiai išgulėjusios skryniose daugelį metų), buvo gelsvos ir pasiūtos kaip karaliaus Jurgio laikais.

Bet moterys ir merginos skyrėsi ne tik savo baltais drabužiais: visos dešinėje rankoje nešėsi nuluptą gluosnio lazdelę, o kairėje – puokštelę baltų gėlių. Kiekviena turėjo pati nusilupti lazdelę ir prisirinkti gėlių.

Tarp šios procesijos dalyvių galėjai pamatyti ir kelias pagyvenusias ar net senyvas moteris. Sidabriniai šiurkštūs plaukai ir raukšlėti, laiko bei vargų išvagoti veidai atrodė juokingai ar bent jau gaudžiai ir nesiderino su linksma aplinka. Tiesą sakant, apie jaunutes šių eitynių dalyvės žinoma ir galima papasakoti kur kas mažiau nei apie bet kurią iš šių patyrusių ir susirūpinusių moterų, artėjančių prie tos amžiaus ribos, kai galės ištarti: „Gyvenimas manęs jau nebedžiugina.“ Bet palikime vyresnes ir pasižiūrėkime į tas, kurių krūtinėse plaka jaunos ir karštos širdys.

Jaunų mergaičių čia buvo dauguma. Vešlūs jų plaukai mainėsi saulėje visais aukso, juodais ir rusvais atspalviais. Vienos buvo gražių akių, kitos gražios nosies, trečios gražių lūpų ar stoto, bet vargu ar nors viena buvo visiškai graži. Galėjai nesunkiai pastebėti, kad mergaitėms, visiems taip negailestingai į jas žiūrint, buvo sunku tinkamai sudėti lūpas, laisvai laikyti galvą ir nerodyti jokio sumišimo. Tai buvo paprastos kaimo mergaitės, nepratusios rodyti žmonėms.

Visas jas šildė viena saulė, bet kiekviena atskirai turėjo po savo mažą saulutę sielai sušildyti – kokią nors svajonę, potraukį, mėgs-

tamą užsiėmimą ar bent tolimą ir neaiškią viltį, kuri galbūt niekada neišsipildys, bet gyvens sieloje, ir tiek. Visos mergaitės buvo gerai nusiteikusios, o dauguma jų linksmos.

Jos aplenkė „Skaidriojo lašo“ smuklę ir iš vieškelio jau ketino sukti pro vartelius į pievas, bet staiga viena moteris šuktelėjo:

– Dievuli mano! Žiūrėk, Tese Darbeifild, ar tik ne tavo tėvas tokia karieta namo važiuoja!

Tai išgirdusi viena jauna mergaitė atsigręžė. Ji buvo grakšti ir graži – tikriausiai ne gražesnė už kitas, bet dėl judrių ir kaip bi-jūnas raudonų lūpų bei didžiulių nekaltų akių skaistus jos veidas atrodė išraiškingesnis. Į plaukus ji buvo įsipynusi raudoną kaspinę, ir visame tame baltų merginų būryje viena tegalėjo pasigirti tokiu ryškiu pašvaitu. Ji atsigręžė ir pamatė savo tėvą, važiuojantį „Skaidriojo lašo“ fajetonu, vadelėjamu jaunos garbanotos rusvaplaukės mergiščios, kurios rankovės buvo paraitytos ligi alkūnių. Tai buvo linksma smuklės tarnaitė, dirbdavusi ten įvairius darbus, taigi kartais patapdavusi ir arklininku ar vežėju. Fajetone atsilošęs sėdėjo Darbeifildas ir svajingai prisimerkęs, virš galvos mosuodamas ranka, iš lėto rečitatyvu dainavo:

– Kingsbire yra didžiulis mano šeimos rūsys, ir riteriai, mano protėviai, ten guli švino karstuose!

Visas pulkas pradėjo kikenti. Tylėjo tik mergaitė, vardu Tesė. Ji ėmė kaisti pamačiusi, kaip kvailai jos tėvas atrodo šių žmonių akyse.

– Jis pavargo, štai ir viskas, – skubiai pasakė ji. – Ir važiuoja svetimu vežimu, nes mūsų arklys šiandien turi ilsėtis.

– Nebūk kvailutė, Tese, – tarė jos bičiulės. – Jis turguje šio to išlenkė. Cha cha cha!

– Klausyk! Jeigu jūs iš jo juoksitės, aš su jumis toliau niekur neisiu! – riktelėjo Tesė, ir raudonis išpylė visą jos veidą ir kaklą.

Bematant mergaitės akyse pasirodė ašaros ir ji nudelbė galvą. Draugės, supratusios, kad įskaudino Tesę, daugiau nieko nesakė, ir viskas vėl aprimo. Tesės išdidumas neleido jai atsigręžti ir pasidomėti, ką jos tėvas čia sugalvojo, jeigu jis apskritai ką nors galvoja, todėl ji kartu su visomis nuėjo prie aptvaro, už kurio žalioje lankoje

greitai turėjo prasidėti šokiai. Kol jos priėjo šią vietą, mergaitė jau buvo nusiraminiusi ir lazdele tapnodama savo kaimynę lyg niekur nieko šnekučiavosi.

Tesė Darbeifild šiuo metu gyveno vien jausmais, jokios gyvenimiškos patirties dar nebuvo sukaupusi. Nors ji mokėsi kaimo mokykloje, jos kalboje buvo juntama vietos tarmė. Šio krašto tarmė išsiskyrė tuo, kad labai ryškiai ir garsiai buvo tariamas skiemuo „er“ – taip sodriai, kaip skambiausi žmonių kalbos garsai. Jos puhtlios tamsiai raudonos lūpos, kurios taip dažnai tardavo šį garsą, dar nebuvo įgavusios griežtos formos, todėl kai jos burna, ištarus kokią žodį, susičiaupdavo, viršutinė lūpa šiek tiek atvirdavo.

Jos žvilgsnyje vis dar slypėjo kažkoks vaikiškumas. Nors Tesė tą dieną šalia kitų procesijos dalyvių atrodė kaip linksma žydinti moteris, žvelgdamas į jos veidą kartais galėjai pamatyti dvylikametės mergaitės bruožų, jos akys bėgiojo kaip devynmetės, o lūpose kartkartėmis nušvisdavo penkiametės mergytės šypsny.

Bet nedaug kas tai pastebėjo. Tik vienas kitas, dažniausiai nevietinis, kuris, eidamas pro šalį, sustodavo, ilgai į ją žiūrėdavo ir ūmai sužavėtas jos skaistumo klausdavo savęs, ar dar kada nors ją pamatys. Tačiau beveik visiems ji tebuvo grakšti, maloni pažiūrėti kaimo mergaitė, ir tiek.

Niekas daugiau negirdėjo ir nematė nei Darbeifildo, nei jo triumfo vežimo, vadeliojamo smuklės arklininkės. Ir kai šios procesijos dalyvės priėjo atitvertą lauką, tuoj prasidėjo šokiai. Kadangi tame būryje vyrų nebuvo, iš pradžių mergaitės šoko su mergaitėmis, bet artinantis darbų baigties valandai kaimo vyrai su visokiais žiopliais ir praeiviais ėmė būriais traukti šokių aikštelės link.

Tarp besibūriuojančių vyriškių stovėjo ir trys jaunuoliai, aiškiai priklausantys aukštesnei visuomenės klasei. Jiems ant nugarų pūpsėjo kuprinės, rankose jie laikė po stiprią lazdą. Kadangi buvo panašūs vienas į kitą ir nedaug skyrėsi amžiumi, galėjai pamanyti, kad jie yra broliai. Iš tikrųjų taip ir buvo. Vyresnysis, pasipuošęs baltu kaklaraiščiu, ilga liemene ir skrybėle siaurais kraštais, atrodė kaip vikaras, antras, matyt, buvo studentas, o apie trečią brolių iš išvaizdos buvo

sunku spręsti. Jo drabužiai ir akys bylojo apie nevaržomą laisvę. Šis jaunuolis vargu ar jau buvo pasirinkęs profesiją, tebuvo galima spėti, kad jis mėgina šį tą studijuoti, bet aiškaus plano dar neturi.

Atsitiktinai įsišnekę trys broliai pirmiesiems į šventę atskubėjusiems savo naujiems pažįstamiems paaiškino, kad naudodamiesi Sekminių šventėmis jie keliauja Blekmuro slėniu ir iš šiaurės rytų pro Šestoną eina į pietvakarius.

Stabtelėję prie vieškelio jie pasirinko ant vartelių, už kurių sukosi merginos, ir domėjosi, kokia proga vyksta šie šokiai ir kodėl mergaitės baltai apsivilkusios. Buvo matyti, kad abu vyresni broliai sustojo pažiopsoti tik trumpai valandėlei, o trečiam, regis, patiko būrys mergaičių, kurios šoko pačios vienos be vyrų, todėl jis visiškai neskubėjo keliauti toliau. Jis nusiėmė kuprinę, padėjo ją kartu su lazda prie tvoros ir atidarė vartelius.

– Ką tu sumanei, Andželai? – paklausė vyresnysis brolis.

– Aš noriu truputį su jomis pasisukti. O gal einam visi? Užtrukime tik kelias minutes. Ilgai nesugaišime.

– Kokia nesąmonė! – pasakė pirmasis. – Viešai šokti su tomis kaimo mergiotėmis! O jei kas pamatytų! Negaiškime, nes sutems, kol prieisime Stourkestlį, o niekur arčiau nakvynės nerasime. Be to, kol grįšime, mums dar reikia perskaityti vieną „Atkirčio agnostikams“ skyrių. Juk ne be reikalo šią knygą pasiėmiau į kelionę.

– Gerai! Aš pasivysiu jus su Katbertu po penkių minučių, nelaukite manęs. Duodu žodį, kad pasivysiu, Feliksai.

Vyresnieji broliai nenoromis paliko Andželą ir nužygiavo, pasiėmę kartu jo kuprinę, kad šiam būtų lengviau juos vytis, o jaunesnysis įžengė į šokių pievelę.

– Kaip gaila! – mandagiai pasakė kelioms arčiausiai stovinčioms mergaitėms, kai šios nustojo šokusios. – O kur jūsų šokėjai, mielos mergaitės?

– Matyt, dar tebedirba, – atsakė viena drąsesnė mergaitė. – Jie čia tučiuojau atsiras. O gal iki to laiko jūs su mumis pašoksitė?

– Žinoma, bet ką aš vienas galiu tokia dideliame būryje merginų!

– Vis geriau negu nė vieno. Juk labai liūdna trypčioti vienai prieš kitą, kai nėra kas tave apkabina ir priglaudžia. Taigi rinkitės ir eikit šokti.

– Ša, nelisk per daug į akis, – tarstelėjo kuklesnė mergaitė.

Jaunuolis apsidairė, norėdamas išsirinkti šokėją. Kadangi nė vienos mergaitės jis nepažinojo, išsirinkti buvo nelengva. Jis išvedė šokti arčiausiai stovinčią, bet ne tą, su kuria kalbėjo, nors ši ir tikėjosi. Nepasirinko jis ir Tesės Darbeifild. Kilmė, garbingi protėviai, jų paminklai ir d'Erbervilių veido bruožai tuo metu jos gyvenime dar neturėjo jokios reikšmės, nepadėjo išsiskirti iš paprasčiausių kaimiečių būrio ir patraukti į save šokėjo dėmesio. Pasirodo, Viktorijos laikais normandiškas kraujas nieko negali, jeigu jam negelbsti turtai.

Iš kitų išskirtai mergaitei, kad ir koks vardas jos būtų, pavydėjo visos, nes šį vakarą jai pirmai teko laimė pašokti su vyriškiu. Kaimo jaunuoliai, po darbų ėmę būriuotis už tvoros, dabar, kai pievon įžengė nepažįstamas, pasekė jo pavyzdžiu ir pradėjo skubiai grūstis pro vartelius. Netrukus jie jau sukosi, susikibę į poras su kaimo mergaitėmis, ir greitai net pačioms negražiausioms klubo moterims neberekėjo šokti vienoms.

Išgirdęs mušantį bažnyčios laikrodį, jaunuolis staiga pasakė, kad jam reikia eiti, – jis buvo visai užmiršęs, jog turi pasivyti bendrakeleivius. Pasitraukęs nuo įsismarkavusių šokėjų jis pastebėjo Tesę Darbeifild, kurios didelės akys, tiesą sakant, švelniai priekaištavo, kodėl jis šokti nepakvietė jos. Jaunuolis irgi pasigailėjo, kad nepamatė šios kuklios merginos, ir šitos minties kamuojamas paliko pievelę.

Kadangi jaunuolis gerokai užtruko, jis bėgte pasileido keliu į vakarus, greitai perbėgo lomą ir pradėjo kilti į kalnėn. Dar nepavijęs brolių, kalvos viršūnėje sustojo atgauti kvapo ir atsigręžęs žvilgtelėjo atgal. Žalioje aptvertoje pievoje jis matė baltai apsirengusias mergaites, kurios sukosi lygiai taip pat, kaip ir prieš akimirką, kai jis dar buvo tarp jų. Atrodė, merginos jį buvo jau visiškai užmiršusios.

Pamiršo visos, bet viena apie jį veikiausiai tebegalvojo. Ji visa balta stovėjo atskirai prie tvoros. Ją pamatęs Andželas suprato, kad ten stovi ta graži mergaitė, kurios jis nepašokdino. Nors tai buvo

menkniekis, jaunuolis instinktyviai jautė, kad ji įsižeidė dėl jo neapdairumo, ir ėmė gailėtis neišvedęs jos šokti ir nesužinojęs vardo. Ji buvo tokia kuklutė, tokia meili, su savo balta suknele atrodė tokia švelni, kad jis pajuto pasielgęs netikusiai.

Bet jau per vėlu gailėtis, todėl jis pasisuko, kiek įkabindamas pasileido toliau ir daugiau dėl to nekvaršino galvos.